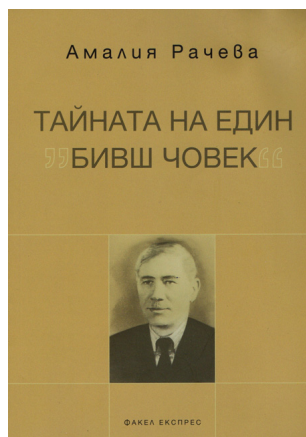

Родовата памет за един „бивш човек“

Написано от Христо Христов
Неделя, 04 Ноември 2018 20:14

Не са много книгите, в които наследници на хора, попаднали пряко под репресиите на комунистите, да са събрали паметта за своите близки. Да, това е прецедент на фона на огромния брой жертви и пострадали семейства. И причините едва ли са една или две.

Но не за това пиша, а защото тази неделя в [библиотеката](#) на **desebg.com** представям една такава книга – „Тайната на един „бивш човек“ на Амалия Рачева.

Авторката ми я подари на премиерата на съвместната ни книга с проф. Вили Лилков [„Бивши хора“](#) в Бургас през лятото на 2017 г.

Връзката с хората, които след 1944 г. комунистическият режим нарича по съветски образец „бивши хора“ не е случайна. Амалия Рачева е внучка на политика от Радикалдемократическата партия Прокопи Йолов, кмет и народен представител преди 1944 г.

„Дядо ми беше висок българин, с чисто бяла коса и тежък бастун. Ходеше по софийските улици бавно и спазваше правилото на старите софиянци – да не бърза, нито да подтичва, защото е неприлично. Съзреше ли милиционер насреща, преминаваше на другия тротоар“, пише авторката Амалия Рачева в своето въведение към книгата.

Родовата памет за един „бивш човек”

Написано от Христо Христов
Неделя, 04 Ноември 2018 20:14

В него тя посочва и мотива да опише историята: „Вече няма нужда да шепнем, но не са необходими и високопарни слова. Да се разкаже истината за комунистическото минало обаче, е важно”.

Тя си спомня дядо си като „добър, благороден и достоен човек”, но навремето не предполага какво ѝ предстои да научи за него от архивите, включително и от тези на Държавна сигурност.

В началото

Прокопи Йолов е роден на 8 юли 1881 г. в село Кунино, Белослатинско. Баща му Йоло Томов е от голям и богат род – Майсутовци, които по своя инициатива и лични средства построяват първото светско училище в селото.

Томов става кмет на Кунино през 1887 г., а през 1894 г. е помощник-кмет. Прокопи Йолов е първородният му син от 8-те му деца. Изпратен е да учи и завършва Богословско училище в Самоков, след което става учител в Бяла Слатина. Прокопи Йолов е един от основателите учители на Врачанската група на Радикалдемократическата партия.

Участие във войните

Участва във войните за обединение на България в 17-и Доростолски пехотен полк. През Балканската война полкът участва в боевете при Дервишка могила и овладяването на Одрин, както и при атаката на Чаталджа.

В Междусъюзническата война полкът воюва във Сърбия, а с Гърция при Горна Джумая. За показан храброст Прокопи Йолов е награден с военен кръст „За храброст” – войнишки кръст IV степен.

Родовата памет за един „бивш човек”

Написано от Христо Христов
Неделя, 04 Ноември 2018 20:14

През есента на 1915 г. в Скопие той се запознава с дъщерята на свещеника Евтим Икономов Стойна Икономова, за която се жени през 1916 г.

През 1917-1918 г., Девета пехотна Плевенска дивизия, в чийто състав е 17-и полк, води боеве при Дойран под командването на полк. Владимир Вазов.

В края на Първата световна война семейството на Прокопи Йотов е принудено да напусне Скопие, където дотогава живее и се установява в Бяла Слатина. Там той работи като окръжен училищен инспектор, става член на Учителския съюз.

В парламента

През юли 1923 г. е избран за председател на тричленката, на която е поверено управлението на Бяла Слатина. На изборите през ноември 1923 г. за 21-во Народно събрание Прокопи Йолов е избран за депутат от Белослатинската околия.

Той е един от 32-та народни представители от Радикалдемократическата партия в този парламент. Йолов е преизбиран за депутат от Демократическия сговор и е в Народното събрание до 1931 г. В книгата детайлно е разгледана неговата парламентарна дейност.

Арестуван след 9-ти септември 1944 г.

Бившият депутат е арестуван през октомври 1944 г. в Бяла Слатина и е изпратен във Врачанския затвор. Първоначално Прокопи Йолов е обвинен за агент на Гестапо, а след това ДС го определя като англофил – „последователен, твърд, упорит противник на социалистическото и комунистическото движение, поради което от много години е идеен и политически водач на най-реакционните елементи в Белослатинска околия, като е проявявал злопаметност и отмъстителност”. Обвинен е, че е раздавал пари за

Родовата памет за един „бивш човек”

Написано от Христо Христов
Неделя, 04 Ноември 2018 20:14

избиването на партизани, което той отхвърля въпреки репресиите в ареста.

След като това обвинение не издържа е измислено ново, че парите, които Прокопи Йолов раздавал са били от Александър Цанков с цел извършване на преврат. ДС събира „доказателства” за „преврата” от различни селяни по селските кръчми.

До арестуването си Прокопи Йолов губи двама от братята си. Иван Йолов, бивш кмет на родното им село Кунино е разстрелян веднага след 9 септември 1944 г., а другият Никола Йолов е пребит до смърт в милицията в Бяла Слатина.

След като ДС не успява да докаже обвиненията срещу него Прокопи Йолов е освободен, но преди това е заставен да подпише декларация, че „никому и никъде не ще разправам за видяното и чуто в Държавна сигурност, че не ще действам и говоря против отечественофронтовската власт в България, а ще съдействам за нейното укрепване”.

„Бившият човек”

След освобождението му Прокопи Йолов е класифициран като „бивш човек”. ДС му образува отчетно наблюдателно дело през 1947 г. Животът му през следващите години е обграден от агенти на ДС (разкрива го досието му, проучено от внучката му Амалия Рачева, б.а.).

Семейството му е нарочено за изселване от София в Тутракан, но до това не се стига като по чудо. През 1948 г. е приет Закон за лишаване от пенсия на лица, появили „фашистка дейност”. Името на Прокопи Йолов е в списъка и само застъпничеството на някои членове на БКП в Бяла Слатина, свидетелствали в негова полза, запазва правото му да получава пенсия. Бившият народен представител е наблюдаван от ДС до 1952 г., когато е вече 71-годишен.

ДС продължава да събира информация за децата му. Земният път на Прокопи Йолов

Родовата памет за един „бивш човек”

Написано от Христо Христов
Неделя, 04 Ноември 2018 20:14

свършва през 1966 г.

Освен богатата на факти и документални и снимкови приложения книгата на Амалия Рачева е пример за това как следващите поколения – тези на внуците и внучките могат да съберат историята на своите деди по време на тоталитарния комунистически режим.

Авторката е направила и още едно усилие, предизвикващо възхищение. Събрала е спомените на своите братовчедки и братовчеди, пръснати по целия свят, за техния незабравим дядо Прокопи Йолов, както и от други техни близки от фамилията.

„Моят дядо – както е посочила в един от спомените внучката му проф. Траяна Джарова – Даниел, живееща в ЮАР – беше забележителна личност. Рядко срещан българин, преживял сякаш няколко живота, познал възхода и падението на Отечеството си. Изпитал върху себе си кошмарите на една брутална власт, без да губи достойнство”.

Рачева, Амалия. „Тайната на един бивш човек”, изд. Факел Експрес, 2015 г., 170 страници.

